

ASD-EAST – анализа на состојбата

- На почеток се изврши мапирање на состојбата во однос на постојните модели и практики на образование на специјалните едукатори и рехабилитатори за АСН, како и идентификување на состојбата на знаења, ставови и потреби за обука на наставниците.
- Универзитетот во Нортемптон направи преглед на литература во врска со образованието на наставниците за АСН (Леснер Листиакова и Прис, 2020 година).
- Партнерите од Хрватска, Северна Македонија и Полска, во нивните земји, направија преглед на локалните политики и практики.
- Прегледот на литературата даде информации и допринесе за развој на структуриран прашалник дизајниран за да ги идентификува знаењата, самодовербата и потребите за обука на специјалните едукатори и рехабилитатори во Хрватска, РС Македонија и Полска.

2018-1-UK01-KA201-047872

Здраво, ова сум повторно јас, Дејвид Прис, координатор на проектот на ASD-EAST.

Во оваа презентација, ќе зборувам за почетната активност анализа на состојбата која ја спроведовме со цел да собереме информации и да ја развиеме нашата програма и материјалите за обука.

Ова првична анализа на состојбата беше активност спроведена во повеќе фази.

За почеток, тимот од Универзитетот во Нортемптон направи преглед на литературата во врска со обуките за специјалните едукатори и рехабилитатори од областа на аутизам, за да се направи увид во тоа што идентификувале претходните истражувачи.

Во исто време, партнери од Хрватска, Република Северна Македонија и Полска, во нивните земји, направија преглед на локалните политики и практики.

Покрај обезбедувањето на важни информации за моменталната состојба, оваа активност даде насоки за развој на структуриран прашалник, кој беше дизајниран за да ги идентификува знаењата, самодовербата и потребите за обука на специјалните едукатори и рехабилитатори во Хрватска, Р.С. Македонија и Полска во однос на аутизмот и едукацијата на децата со аутизам.

Slide 3: Иницијална анализа на состојбата

Значи, како што илустрира овој слајд, иницијалната анализа на состојбата беше претставена од четири фази.

Преглед на литературата, предводена од Универзитетот во Нортхемптон.

Преглед на тековната практика.

Потоа, ставовите на специјалните едукатори и рехабилитатори, кои беа добиени на два начина.

Прво, квантитативните податоци беа собрани преку спроведување на истражување на специјалните едукатори и рехабилитатори, со структурирани прашалници кои обезбедија податоци за знаење, доверба и обука на специјалните едукатори и рехабилитатори.

Во исто време, беа реализирани фокус групи во Загреб, Скопје и Краков со двете групи на специјални едукатори и рехабилитатори од посебното образование и од редовното образование, при што се прибираа квалитативни податоци за предизвиците во наставата со учениците со аутизам и за потребите од обука на специјалните едукатори и рехабилитатори.

Преглед на литературата: клучни теми	
Тема	Област на вештини
<ul style="list-style-type: none"> Знаење, вештини и самодоверба на спец.ед.рех. 	Општи вештини за учење
<ul style="list-style-type: none"> Комуникација и социјални вештини на учениците кои се во спектарот на аутизам. Справување со предизвикувачкото однесување на учениците од аутизмот. Адаптаци и модификации на наставата и учењето за учениците кои се во спектарот на аутизмот. 	Специјализирани вештини
<ul style="list-style-type: none"> Соработка со други наставници. Соработка со други професионалци. Соработка со семејствата. 	Вештини за соработка

2018-1-UK01-KA201-047872

Кога ја анализиравме литературата, нашата анализа идентификуваше три главни теми кои произлегуваат од литературата.

Прво, студиите за наставници кои се реализираат низ целиот свет идентификуваа генерален недостаток на вештини во однос на тоа што се учи преку наставата за аутизам. На специјалните едукатори и рехабилитатори им недостасува знаење во врска со аутизмот, им недостасуваат вештини за работа со такви деца и немаат доволно доверба во своите способности за да работат ефикасно со нив.

Покрај тоа, имаше специфични области каде едукатори и рехабилитатори идентификуваа потреба од специјализирани вештини и обука. Идентификувани се три клучни области поврзани со поддршка на развој на комуникација и социјални вештини на учениците од спектарот; справување со предизвикувачко однесување и правење на соодветни адаптации и измени (на наставниот план, наставните методи и околината) за да се задоволат потребите на овие деца.

На крај, беше истакнато дека специјалните едукатори и рехабилитатори ги немаат сите одговори и дека не можат сами да ги решаваат сите проблеми изолирано. Затоа, потребата да се работи ефикасно во соработка со колегите во училиницата и училиштето, со други професионалци и - секако - со родители и семејства, беше идентификувана како друга тема.

ASD-EAST – анкета на специјалните едукатори и рехабилитатори

- Со прашалникот се собраа податоци за:
 - Знаењето и разбирањето на наставниците за нарушувања од спектарот на аутизам.
 - Нивните ставови за различните пристапи во образованието на децата со АСН (и степенот до кој се користат).
 - Нивната самодоверба во одредувањето на едукативните потреби на овие деца.
 - Самовалуација на нивната потреба од тренинг.
- Помеѓу ноември 2018 и февруари 2019 година помеѓу наставниците/специјалните едукатори и рехабилитатори: вкупно беа дистрибуирани 560 прашалници и вратени се 340. По прочистувањето на податоците, примерокот опфати 294 употребливи одговори (103 од Хрватска, 73 од РС Македонија и 118 од Полска).
- Дополнителни, фокус групите собраа квалитативни податоци од специјалните едукатори и рехабилитатори кои работат во редовните и во посебните училишта во Краков, Скопје и Загреб во декември 2018 година.
- Научен труд за квантитативните аспекти е во подготовка (Лисак и останатите).

2018-1-UK01-KA201-047872

Прашалникот беше изработен со цел да се соберат квантитативни податоци во врска со знаењето на специјалните едукатори и рехабилитатори и разбирањето на аутизмот, нивните ставови кон различните типови едукативни пристапи кои најчесто се користат кај аутизмот (и степенот до кој се користат), нивната самодоверба при излегувањето во пресрет на образовните потреби на таквите деца, и да ја идентификуваат нивната потреба за обука.

Прашалникот беше дистрибуиран до специјални едукатори и рехабилитатори од цела Хрватска, Република Северна Македонија и наставници од Полска помеѓу ноември 2018 и февруари 2019 година. Свкупно, дистрибуирани се 560 прашалници и вратени се 340. Откако беше спроведено прочистување на податоците заради отстранување на нецелосните прашалници или оние од испитаниците кои не ги исполнија критериумите за примерок, примерокот опфати 294 употребливи одговори (103 од Хрватска, 73 од Република Северна Македонија, 118 од Полска).

Покрај тоа, со фокус групите се собраа квалитативни податоци од специјални едукатори и рехабилитатори од посебните училишта и од редовните/инклузивни училишта од Краков, Скопје и Загреб во декември 2018 година.

ASD-EAST анкета - кој одговори?

- Испитаници - n = 294: 94% женски, 6% машки
- Возраст: 41% од 20-35 години, 44% 36-50 години, 14% над 50 години
- 53% работат во посебни училишта, 47% во редовни/инклузивни училишта
- 93% работат во градски средини, 7% во рурални области
- 80% имаат магистерски студии или повисок степен, 20% имаат високо образование
- Искуство: <1 година: 29%; 1-5 години: 32%; 6-10 години: 19%; > 10 години: 20%

2018-1-UK01-KA201-047872

Во однос на испитаниците, 94% се жени, кои ги претставуваат специјалните едукатори и рехабилитатори од оваа област и во овие земји. Нешто повеќе од две петини се на возраст под 35 години, со сличен број на возраст од 36-50 години и само 14% на возраст над 50 години. Имаше добар баланс помеѓу специјалните едукатори и рехабилитатори кои работат во редовни и посебни училишта - 53% работат во посебни училишта и 47% во редовни училишта. Огромното мнозинство (93%) работи во градски средини. Само 7% од специјалните едукатори и рехабилитатори, воглавно од редовните училишта, работат во руралните области.

Специјалните едукатори и рехабилитатори генерално се високо квалификувани и имаат искуство во работата со аутизам. 80% имаат магистерски или докторски студии, што е показател за системите за обука на специјални едукатори и рехабилитатори, особено во Хрватска и Полска. Сите наставници се образовани и имаат диплома.

Нешто помалку од 30% од специјални едукатори и рехабилитатори имаат искуство помалку од една година, додека пак 32% имаат искуство од една до пет години; нешто помалку од 20% помеѓу шест и десет години искуство и сличен број над 10 години искуство.

Ставови и разбирање на наставниците

- Некои испитаници имаа ограничени, стереотипни или сфаќања засновани на неточни факти во врска со ASD
- 53% сметаат дека повеќето или сите лица со АСН не можат да остваруваат контакт со очите.
- 38% сметаат дека децата со АСН не сакаат пријатели.
- 17% сметаат дека немаат емоции.
- Разлики во ставовите помеѓу трите земји
- 73% испитаници хрвати и 53% од Северна Македонија сметаат дека децата со АСН не можат да се едуцираат заедно со врстниците.
- Специјалните едукатори и рехабилитатори од редовните училишта почесто
 - имаат **неточни верувања**– како на пример децата можат да го надраснат аутизмот (33% наспроти 19%).
 - Имаат **песимистички погледи** во однос на едукацијата на децата со АСН.
 - Го минимизираат значењето на **специјализираните пристапи**.

2018-1-UK01-KA201-047872

Одговорите на испитаниците покажаа дека некои наставници имаат ограничено, стереотипно или сфаќање засновано на неточни факти во врска со аутизмот. На пример, 53% сметаат дека повеќето или сите лица со аутизам не можат да остварат контакт со очите, 38% сметаат дека децата со аутизам не сакаат пријатели а 17% сметаат дека немаат емоции.

Постојат разлики како во ставовите помеѓу трите земји така и помеѓу вработените во посебно и редовно училиште. Генерално, специјалните едукатори и рехабилитатори од редовните училишта почесто имаат несоодветни и неточни верувања за аутизмот, песимистички погледи во однос на образованието на децата од спектарот и сметаат дека специјализираните пристапи се помалку важни.

Претходни тренинзи

- 66% добиле обука за АСН на универзитет-најчесто **теоретска**;
- Помалку од 60% добиле обука за некои **наставни методи**;
- Уште помалку се здобиле со **практично искуство** додека посетувале обука.

Содржина на тренингот	Теорија за аутизам	Методи на учење и интервенција	Практично искуство
ДА	205 (69.7%)	169 (57.5%)	125 (42.5%)

2018-1-UK01-KA201-047872

Во однос на претходната обученост, две третини од испитаниците добиле обука за аутизам на универзитет и исто толкав број добиле понатамошна обука. Сепак, таквата обука била главно теоретска: помалку од 60% добиле обука за наставни методи, а уште помалку добиле презентации на примери од праксата.

Обука и стекнати компетенции во врска со специфичните пристапи

- Истражувањето откри дека приближно 58% добиле обука.
 - Многу малку тренинзи за најчесто користените пристапи (3-15%)
 - И уште помалку самодоверба во користење на истите (1-8%)
 - Состојбата, во однос на горенаведеното, на специјалните едукатори и рехабилитатори од посебните училишта е значајно подобра отколку на оние кои работат во редовните училишта.

2018-1-UK01-KA201-047872

Понатаму, иако само под 58% се изјаснија дека добиле обука, на крај, истражувањето откри многу ниско ниво на обука во најчесто користените пристапи (помеѓу 10 и 25%), па дури и помала самодоверба при нивната употреба (1-8%). Специјалните едукатори и рехабилитатори од посебните училишта добиле повеќе обуки и изразија поголема самодоверба од специјалните едукатори и рехабилитатори од редовните училишта.

Примери на специфични пристапи

Специфичен пристап	Добиле тренинг	Самодоверба	Користење на пристапи понекогаш/секојдневно
ТЕАССН	15.3%	6.5%	71.8%
Социјални приказни	15.6%	5.1%	79.9%
ААС: знаковен јазик, PECS	23.2%	8.2%	60.9%
Социјални вештини	11.6%	4.1%	84.5%
АВА	13.3%	5.1%	79.2%
Сензорни пристапи	17.7%	6.8%	78.6%

2018-1-UK01-KA201-047872

Така, на пример, само околу 15% од испитаниците добиле обука за пристапот ТЕАССН, а само 6,5% се чувствуваат сигурни во користењето на пристапот. Сличен број добиле обука во социјални приказни, а нешто повеќе од 5% се чувствуваат сигурни во користењето на истите. Но, како што покажува третата колона, овие методи вообичаено се употребуваат во училницата, на пример, социјалните приказни се користат понекогаш или секој ден во скоро 80% од училниците, а ТЕАССН се користат кај над 70% од испитаниците.

• ASD-соодветни стратегии–тренинг и употреба

- И покрај ниското ниво на обука и стекната компетентност, многу специфични пристапи се користат во трите земји.
- Почеста е употребата на специфичните пристапи за АСН во специјалните училишта отколку во редовните училишта.
- Повеќето специјални едукатори и рехабилитатори користат специфични пристапи или без обука или без да се чувствуваат сигурни во нивната употреба.

2018-1-UK01-KA201-047872

Ова беше важен податок. Покрај ниското ниво на обука и самодоверба, многу специфични пристапи сепак често се применуваат во рамките на трите земји. Имаше поголема употреба на специфични пристапи за аутизмот во специјалните училишта отколку во редовните училишта, но многу наставници ги користат овие специфични пристапи или без обука или без да се чувствуваат самоуверено во нивната употреба.

Самодоверба при справувањето со типични прашања и предизвици

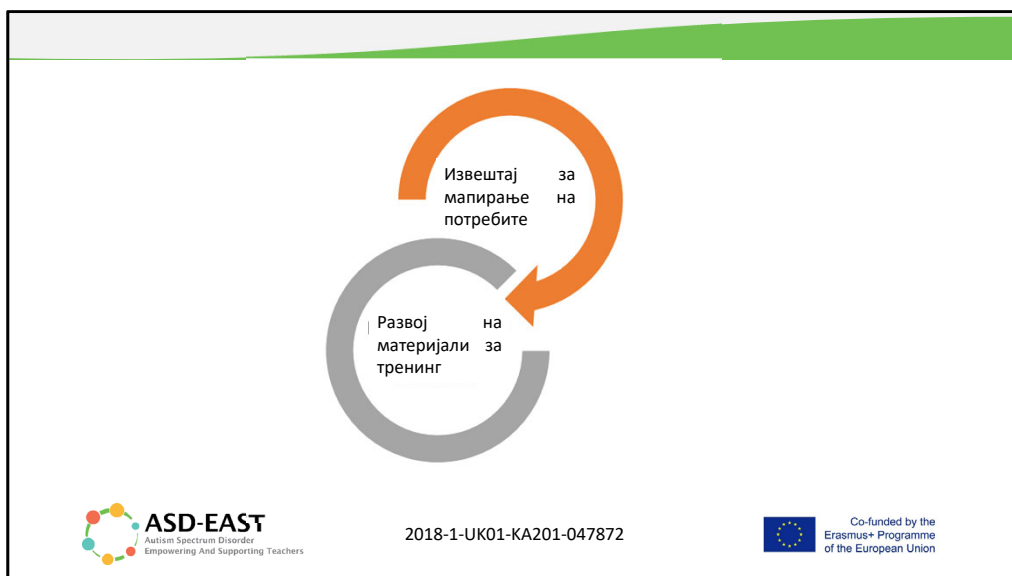
- Најниски области на самодоверба:
 - справување со вознемиреност (31%)
 - поддршка во завземање на ред (33%)
 - сензорни потреби (36%)
 - одговор на однесување и емоции (37%)
- Специјалните едукатори и рехабилитатори од редовните училишта имаат поголема самодоверба отколку специјалните едукатори и рехабилитатори од редовните училишта.
 - Над половина од специјалните едукатори и рехабилитатори од редовните училишта се несигурни во работата со сите претходно наведени области.
 - Над половина од специјалните едукатори и рехабилитатори од посебните училишта имаат самодоверба во $\leq 30\%$ од областите кои се наведени.
- Повеќе од 90% од сите специјални едукатори и рехабилитатори изразија желба за понатамошна обука, заснована на **практични стратегии**.
- Наодите од фокус групите ги потврдија резултатите од истражувањето со анкетите.

2018-1-UK01-KA201-047872

Ги прашавме специјалните едукатори и рехабилитатори колку се чувствуваат самоуверени во решавањето на некои од проблемите и предизвиците со кои често се соочуваат во наставата на децата со аутизам. Најдовме бројни области каде специјалните едукатори и рехабилитатори се чувствуваа несомоуверено. На пример, само 31% од специјалните едукатори и рехабилитатори се чувствуваа самоуверено во справувањето со анксиозноста на децата и само 36% во поддршката и решавање на сензорните потреби на децата. Специјалните едукатори и рехабилитатори од посебното училиште генерално се посигурни од специјалните едукатори и рехабилитатори од редовното училиште. Над половина од специјалните едукатори и рехабилитатори од редовното училиште се несигурни во однос на идентификуваните проблеми и предизвици, додека повеќе од половина од специјалните едукатори и рехабилитатори на специјалните училишта беа сигурни во 30% или помалку од наведените области. Дискусиите во фокус групите ја потврдија слабата доверба на специјалните едукатори и рехабилитатори и нивната потреба за поддршка и обука, а над 90% од сите специјални едукатори и рехабилитатори изразија желба за понатамошна обука, заснована на практични стратегии.

Информациите кои ги собравме со активноста на мапирање на состојбата дадоа информации за развој на ASD-EAST програмата и материјалите за тренинг. Во следната презентација, мојата колешка Ивана Леснер Листиакова ќе зборува повеќе за програмата и материјалите.

Благодарност

- Благодарност до нашите колеги кои го вршеа мапирањето во трите земји:
 - Д-р Јасмина Стошиќ и Наталија Лисак Шегота, Универзитет во Загреб.
 - Д-р Јасмина Трошанска, Сина светулка.
 - Проф. Јоана Кошевска и колегите, Педагошки универзитет во Краков.
- Посебна благодарност до д-р Наталија Лисак Шегота која го предводеше процесот на анализа на податоците и до Д-р Ивана Леснер Листиакова која го раководеше делот за анализа на литературата.

2018-1-UK01-KA201-047872

Во овој момент важно е да се заблагодарам на моите колеги кои ја водеа активноста за мапирање на состојбата: Д-р Јасмина Стошиќ и Наталија Лисак Шегота во Хрватска, Д-р Јасмина Трошанска во Скопје и Јоана Кошевска и нејзините колеги во Полска. Посебна благодарност до Д-р Наталија Лисак Шегота која го водеше процесот на анализа на податоците и до Ивана Леснер Листиакова која го водеше делот за анализа на литературата.

Disclaimer

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

2018-1-UK01-KA201-047872

